

Op voordracht van burgemeester en wethouders in de gemeenteraad van 17 november 1921 kregen de toen al aangelegde straten en pleinen de volgende bomenamen: Beukenstraat, Beukenplein, Esdoornstraat, Kastanjelaan, Lindenplein, Lindenstraat en Iepenstraat.

In 1937 werden nog twee woningen bijgebouwd te weten Iepenstraat 10 en Lindenplein 22A. De twee winkeltjes werden in 1953 opgeheven en werden omgebouwd tot twee woningen.

In 1975 werd door *De Volkswoning* een vergadering belegd om te komen tot renovatie van de woningen. Omdat de Rode Dorpers hierover verdeeld waren ging het plan voorlopig de ijskast in. Zo gebeurde dat nog tweemaal. Cruciaal was dat de huur met zo'n honderd tot 120 procent zou stijgen. In 1980 werden gemeente, *De Volkswoning* en de bewoners het eens over de renovatie.

Tijdens de ontwikkeling van het stadhuis op het voormalige ziekenhuisterrein begin jaren negentig, kwam men tot de 'ontdekking' dat de huizen toch niet zo goed waren als men dacht. Of stonden ze toch enigszins in de weg? Men sloopte de buurt grotendeels in 1992/93. Daardoor verdween met het Rode Dorp een heel karakteristiek buurtje. Op de plek staat nu het appartementengebouw Lindenstate.

Houten villa Julianastraat

Op 6 februari 1920 kwam in de raad een voorstel van burgemeester en wethouders tot uitgifte van grond in erfpacht aan de heer D. Kooiman en tot het verlenen van ontheffing van artikel 34 van de bouwverordening. De heer D. Kooiman - destijds burgemeester - had zijn oog laten vallen op een stuk grond van 500 m² op de hoek Julianastraat/Nassausstraat. De bedoeling was daar een zogenaamd houten landhuis te bouwen. Voor het bouwen van een houten huis was ontheffing nodig van de gemeenteraad. In de voorwaarden staat: 'a/ dat met het oog van brandgevaar aan alle zijden van het gebouw voldoende ruimte wordt open gelaten, ter beoordeling van burgemeester en wethouders. b/ dat voor eventuele bouw daar ten minsten 10 meter onbebouwd behoort te blijven.

De prachtige en goed gerestaureerde houten villa met tuin in de Julianastraat in 2006.

c/ dat het gebouw op eerste aanzegging van burgemeester en wethouders van buiten behoort te worden geschilderd of gecarbolineerd.'

Het stuk grond werd verhuurd aan bloemenkwekerij K. Reidsma. Het perceel was in het uitbreidingsplan uit 1912 van architect Berlage (zie periodiek 18, maart 2004, bladzijde 21) bestemd voor parkaanleg. Na enige discussie over erfpacht en koop, kwam de raad tot het besluit de grond (25 bij twintig meter) per 1 juli 1920 in erfpacht uit te geven voor vijftig jaar. Het erfpachtrecht bedroeg f 0,25 per m² per jaar.

Het landhuis is een zogenaamd blokhuis (Duits Blockhaus) en ontworpen door F. Abel. Het kwam als een bouw pakket per spoor uit Silezië naar Purmerend. Het blokhuis werd gebouwd op een verhoogde betonnen fundering en is gemaakt van Oostenrijks grenenhout. Het is rechthoekig van opzet en opgetrokken in twee bouwlagen met een vliering onder schilddak met uitspringende delen en korte zadeldaken. De wanden bestaan uit zeven centimeter dikke opeengestapelde grenenhouten balken met groef en messing en doorgezette hoeken in halfhoutse verbinding. Opvallende elementen van het landhuis zijn de overkraging van de verdieping met een halve meter en dat het fraai bewerkte dakoverstek dat ook doet.

Jarenlang sprak men van de 'houten villa van Boersma.' Hij - chirurg in het St. Liduinaziekenhuis - heeft er jaren gewoond. Na het overlijden van de heer Boersma kocht de familie Berendse in 2002 het pand. Deze liet het pand - dat een zeer verwaarloosde indruk maakte - fantastisch opknappen, zowel buiten als binnen. Ook de tuin werd niet vergeten. In welk jaargetijde je er ook langsaat, het is altijd mooi de villa te zien.

Rijks HBS DE ARK

Aan de Wilhelminalaan staat nog steeds het markante schoolgebouw dat stamt uit de jaren twintig van de vorige eeuw. Het is gebouwd als Rijks Hogere Burger School, HBS. De laatste jaren hebben een aantal verenigingen - waaronder de Vereniging Historisch Purmerend - en diverse instellingen er hun onderkomen. In het boek *Een school van betekenis, van RHBS tot Jan van Egmondschool* (1995) door G. Grobben en B. van der Miesen staat onder meer dat Purmerend eind negentiende eeuw al een *Hogere Burgerschool* wilde, maar dat de vestiging na diverse pogingen niet was gelukt. In 1917 werd een commissie samengesteld met daarin de geboren Purmerender P. Oud, lid van de Tweede Kamer. Deze commissie oefende druk uit op de minister en Tweede Kamer dat de school belangrijk

MINISTERIE VAN FINANCIËN.

RIJKS HOGERE BURGERSCHOOL TE PURMEREND.

Nº. 14.

Besteding te 's-Gravenhage,
op 20 Juni 1923, des
namiddags te 3 ure.

Aanwysing in loco,
op 19 Juni 1923, des
namiddags te 3 ure.

DIENST 1923-1924.

Met 19 tekeningen.

BESTEK EN VOORWAARDEN
wegens het maken van den BOVENBOUW
eener RIJKS HOGERE BURGERSCHOOL op
eene bestaande fundeering aan de Wilhelminalaan
te Purmerend.

INHOUD.

Iste afdeling: OMSCHRIJVING.

IIde " VOORSCHRIFTEN VOOR DE UITVOERING.

IIIde " VOORSCHRIFTEN VAN ALGEMEEN AARD.

EERSTE AFDEELING.

OMSCHRIJVING.

§ 1. Uit te voeren werken.

De uit te voeren werken bestaan in:

- Het maken van den bovenbouw eener Rijks Hogere Burgerschool met bijbehorend gymnastiekgebouw, bergplaats, rijwielbergplaatsen en een congieergewoning.
- Het maken van terreinafscheidingen.
- Het verrichten van terreinwerkzaamheden.
- Het gedurende 60 dagen onderhouden van het sub a en b genoemde.

MINISTERIE VAN FINANCIËN.

RIJKS HOGERE BURGERSCHOOL TE PURMEREND.

Nº. 1.

Besteding te 's-Gravenhage,
op 8 November 1922, des
namiddags ten 2 ure.

Aanwysing in loco,
op 2 November 1922, des
namiddags ten 3 ure.

DIENST 1923.

Met 6 tekeningen.

BESTEK EN VOORWAARDEN
wegens het maken van den onderbouw eener
RIJKS HOGERE BURGERSCHOOL op
een terrein aan de Wilhelminalaan te Purmerend.

INHOUD.

Iste afdeling: OMSCHRIJVING.

IIde " VOORSCHRIFTEN VOOR DE UITVOERING.

IIIde " VOORWAARDEN VAN ALGEMEEN AARD.

EERSTE AFDEELING.

OMSCHRIJVING.

§ 1. Uit te voeren werken.

De uit te voeren werken bestaan in:

- Het verplaatsen van een afscheiding van het sportterrein.
- Het afschutten van het bouwterrein en het maken van een directieket.
- Het verrichten van grondwerk.
- Het maken van een betonfundeering met onderheijng.
- Het maken van metselwerk voor kelder, lichtkolken en verwarmingschoorsteen.

Advertenties aanbesteding Rijks HBS.

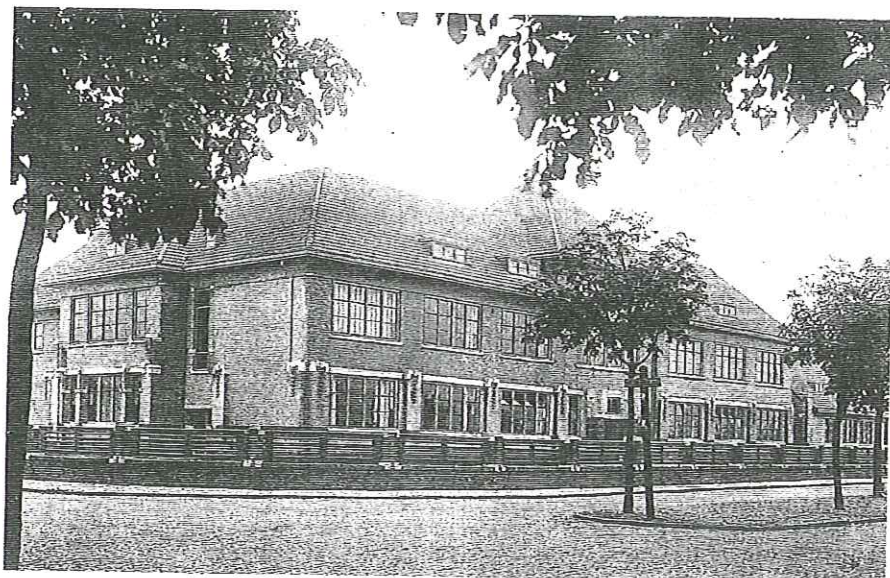
was, niet alleen voor Purmerend maar ook voor de regio. De inspecteur van het ministerie van Onderwijs '...dat het Rijk alleen een HBS sticht als de gemeente een terrein beschikbaar stelt, f 1.000,- per klas betaalt en bovendien bereid is, jaarlijks gedurende 25 jaar vier procent van de bouwkosten te betalen.' Het terrein moest twee hectaren omvatten voor het schoolgebouw, een gymlokaal, een conciërgewoning en een fietsenberging. Het overige deel voor 'open luchtspel'. Daarnaast moesten er zogeheten middenstandswoningen worden gebouwd voor de toekomstige leraren.

Op 30 mei 1919 doen burgemeester en wethouders het voorstel aan de raad '... tot aanvaarding van de gestelde voorwaarden voor stichting van een Rijks Hogere Burger School met een vijfjarige cursus in deze gemeente.' Nadat aan alle voorwaarden werd voldaan besloot de raad 19 oktober 1917 om over te gaan tot de bouw van de school. Het verzoek daartoe aan de regering kon pas na de Eerste Wereldoorlog worden gedaan. De gemeente had haar oog laten vallen op een terrein aan de Purmerweg. Rijksbouwmeester Vrijman vond deze plek echter niet geschikt. Na overleg accepteerde het ministerie van Onderwijs in februari 1920 een terrein aan de Wilhelminalaan. Met deze keuze kwam het ste-

denbouwkundig plan van H.P. Berlage (periodiek maart 2004) geheel op de heling. Hierna kon de gemeente beginnen met het in orde maken van het bouwterrein voor de school en voor de middenstandswoningen aan de Purmersteenweg, kosten f 34.400,-. Het zand werd met wagonnetjes - welke werden getrokken door een locomotief - vanaf het Noordhollands Kanaal langs de Herengracht en door de Julianastraat aangevoerd.

De school startte in 1921 met de lessen

Het fraaie gebouw van de Rijks Hogere Burgerschool. Het terrein was afgeschermd met muurtjes met daarboven houten bekwerk.

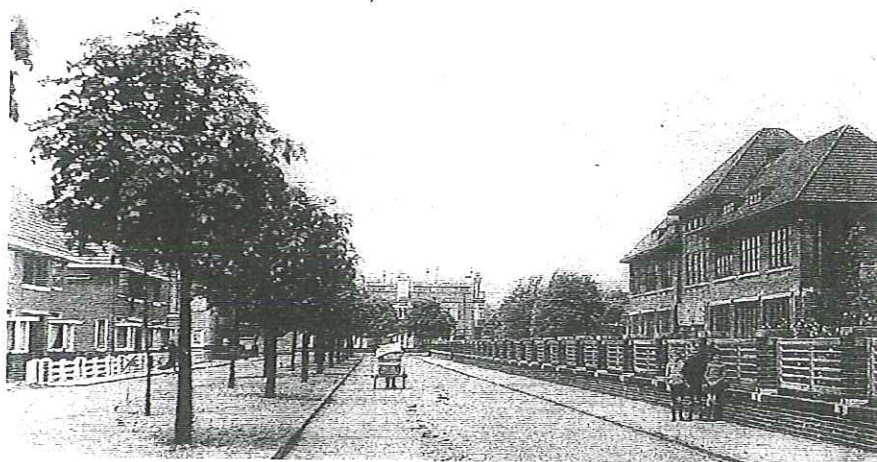

in enkele noodlokalen in de zijvleugel (Weeshuissteeg) van het weeshuis aan de Willem Eggertstraat. Omdat de bouwvergunning op zich liet wachten werd daarnaast in 1922 een noodschool gebouwd. Nadat de ontwerp- en bouwtekeningen van architect W.K.A. Helwig goedgekeurd waren, kon de aanbesteding plaatsvinden. Deze vond in twee gedeelten plaats in 's-Gravenhage. De eerste 8 november 1922 voor het maken van de onderbouw zoals onderheijng, funderingen en kelder. De tweede 20 juni 1923 voor de bovenbouw, conciërgewoning, gymnastieklokaal, bergplaats en fietsenbergplaatsen. De bouw werd uitgevoerd door aannemersbedrijf Noord-Holland. In november 1925 werden de circa honderd leerlingen verwelkomd in de nieuwe school. De officiële opening vond 7 januari 1926 plaats in het gymnastieklokaal. Directeur Ten Bruggencate dankte de gemeente Purmerend en de omliggende gemeenten voor hun steun en bijdragen voor de totstandkoming van deze Rijks Hogere Burger School. Door de groei van de Purmerendse bevolking in de jaren zestig en de invoering van de Mammoetwet (1968) was de school toegankelijker geworden en werd het schoolgebouw te klein. Op het sportterrein langs de Wolthuissingel verzeen in 1971 de eerste houten noodlokalen. Omdat de stad van de regering de taak van groeikern had gekregen, bleef het inwonertal snel verder stijgen. Hier-

door groeide ook het aantal leerlingen van de HBS, waardoor er steeds meer noodlokalen en een gymlokaal werden bijgebouwd. Het sportterrein verloor daardoor steeds meer haar oorspronkelijke functie. De noodlokalen (32 stuks) en neven ruimtes brandde in de nacht van zondag 18 op maandag 19 april 1982 geheel af. De school ging veertien dagen later op drie locaties verder: het oude schoollokaal aan de Wilhelminalaan, de voormalige huishoudschool aan de Jan van Egmondstraat en het noodgebouw van het LBO aan Bergmolen in Molenkoog. Op de funderingen werden in hetzelfde jaar noodlokalen en nevenruimtes opgetrokken.

In september 1986 kwam het bericht dat alle Rijksscholengemeenschappen werden opgeheven en per 1 augustus 1988 overgedragen aan de gemeenten. De gemeente Purmerend was het er vanwege de slechte behuizing het daarmee niet eens. Er moest volgens het gemeentebestuur door het rijk een nieuw schoolgebouw worden gefinancierd. Het ministerie van Onderwijs gaf begin 1991 toestemming. Het overdrachtscontract werd 27 september 1991 ondertekend. Gelijk kreeg de school een nieuwe naam: *Jan van Egmond College*. De nieuwe locatie werd de oostzijde van het Burgemeester R. Kooimanpark. Per 1 februari 1995 startte hier de eerste lessen en op 5 juni van dat jaar vond de officiële opening plaats.

Het schoolgebouw aan de Wilhelminalaan (nu De Ark geheten) en de conciërgewoning aan de Beukenstraat zijn nog in oude staat en het gymlokaal is na een brand (16 april 1995) in oude staat hersteld. Van de gebouwen stralen de jaren twintig van de vorige eeuw af met een tikkeltje Amsterdamse school. Het hoofdgebouw met bijbehorende conciërgewoning zijn op 20 oktober 1999 op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst. In de waardering staat: 'Het voormalige schoolgebouw met bijbehorende conciërgewoning is van algemeen belang uit architectuur- en cultuurhistorisch oogpunt als karakteristieke en grotendeels gaaf bewaard gebleven Rijks HBS uit de jaren twintig van de 20ste eeuw. Vanwege de beeldbepalende ligging aan de Wilhelminalaan heeft het pand te-

De Wilhelminalaan in 1932, voor die tijd ruim opgezet. Links de twee blokjes herenhuizen die net klaar waren. In de architectuur is de invloed van de stijl van de Amsterdamse School zichtbaar. Rechts de Rijks HBS en op de achtergrond de kop van de Wilhelminalaan.

vens stedenbouwkundige waarde.' Niet alleen de buitenzijde van het gebouw is het bekijken waard, de hal met trappenpartij is dat zeker ook. In het hoofdgebouw zitten diverse culturele instellingen/organisaties, waaronder op de tweede verdieping de *Vereniging Historisch Purmerend*. In het voormalig gymlokaal en in drie lokalen is wijkcentrum *Vooruit* ondergebracht.

Middenstandswoningen Purmersteenweg

De twee banenindeling van de Purmersteenweg met drie rijen bomen is er al heel lang. Op oude kaarten van rond 1900 was de indeling: de noord- of Wherezijde de rijbaan, de zuidzijde eerst gras (voor de aanvoer van vee vanaf het treinemplacement of uit De Gors en Purmer), later grint/puin en sinds 1983 asfalt.

Naast de bouw van de Rijks Hogere Burger School (HBS) moest de gemeente met rijkssteun zorgen voor enige leraarswoningen. Het hele plan omvatte twintig zogeheten middenstandhuizen. Als locatie koos de gemeente het zogenaamde Weeshuisland langs de Purmersteenweg. Het land was zoals eerder beschreven gelijk met het HBS bouwterrein met zand opgehoogd.

Voor de bouw kon beginnen moest er begin jaren twintig van de vorige eeuw heel wat water door De Where zijn gestroomd. Het plan van gemeente-architect W. Postema werd in de raadsvergadering van 3 maart 1920 over het algemeen goed ontvangen. De Gezondheidscommissie stelde vast '... dat bij woningen die zo'n f 18.000,- kosten privaten ontbreken. Purmerend zal binnen niet al te lange tijd over waterleiding beschikken zodat binnenshuis waterclosets zouden kunnen worden aangebracht. Een ruimte zou daar gereserveerd moeten worden'. Het grote struikelblok was natuurlijk de financiën. Vanwege de grote werkloosheid zou het rijk 75 procent subsidie bijdragen in de aanlegkosten. Aangezien het ministerie van Arbeid de exploitatie te hoog vond keurde zij het plan af. Er kwam een aangepast plan met onder meer eenvoudige bestrating en de dure twee-verdiepingenwoningen werden vervangen door éénverdiepingwoningen, lichtere gordingen (balken) etcetera. Nadat de financiën rond waren konden burgemeester en wethouders de bouwopdracht verlenen. Aannemer H.J. Brand uit Beemster bouwde de woningen. Gemeentearchitect Postema had in het bestek van het bouwplan het minimumloon opgenomen wat werklieden moesten verdienen '... een vol-